

330.101

...» « ...»

The article deals with problems of leasing in the process of reproduction of capital machinery companies, namely, disclosed the nature of the concept of leasing regulatory framework in its application and are components of economic efficiency of the lease.

Keywords: *leasing, the reproduction of capital, economic efficiency, investments, fixed assets.*

... , 2011

передусім несприятливим станом парку устаткування: значна питома вага морально застарілого устаткування, низька ефективність його використання, відсутність забезпеченості запасними частинами. Лізинг є чудовою альтернативою банківському кредитуванню та дієвим інструментом процесу ефективного оновлення основних засобів і технологій підприємств усіх напрямів економічної діяльності. Як відомо, гарантією та запорукою успішного розвитку будь-якої підприємницької діяльності є її надійне правове забезпечення; і навпаки, правова невизначеність відносин партнерів стає однією з причин, яка стримує підприємницьку ініціативу. Наявність ефективного державного регулювання лізингових відносин, створення сприятливого економічного середовища, стабілізація політичної ситуації, удосконалення законодавчої та інформаційної бази сприятимуть розвитку в Україні стабільного, прозорого, побудованого на конкурентних засадах використання лізингу у відтворенні основного капіталу машинобудівних підприємств.

Для подальшого розгляду питання лізинг - як невід'ємна складова відтворення основного капіталу машинобудівних підприємств нам знадобиться детальніше висвітлення терміну лізинг.

Ідея лізингу є далеко не новою, хоча сам термін "лізинг" (від англ. *leasing*) з'явився порівняно недавно. Розкриття сутності лізингової угоди виникло у часи Аристотеля (384/383 – 322 рр. до н.е.). Про цей вид угод було відомо ще у стародавньому Шумері (приблизно 2000 р. до н.е.). Зокрема, глиняні таблички, знайдені в шумерському місті Ур, містять відомості про оренду сільськогосподарських знарядь, землі, джерел води, волів та інших тварин. Інші стародавні цивілізації (греки, римляни та єгиптяни) вважали оренду доступним і вигідним (можливо, єдиним) засобом придбання устаткування, землі та домашньої худоби. З історії відомо, що у різні часи орендувалися не тільки різноманітні типи сільськогосподарської техніки і промислове устаткування, а й навіть військова техніка. Першу практично проведену лізингову угоду варто віднести до 1066 р. [1]

Як відомо лізинг є своєрідною формою фінансування інвестиційної діяльності - довгострокова оренда рухомого і нерухомого майна. Лізинг розглядається як товарний кредит, що надається позичальнику (лізингоотримувачу). У договорі лізингу може бути передбачено право викупу майна. Розвитку лізингу в Україні сприяє вирішенню таких завдань, що стоять перед економікою країни, як структурна перебудова основних виробничих фондів, підвищення конкурентоспроможності продукції та ефективності інвестицій, стимулювання впровадження науково-технічних досягнень.

Суб'єктами лізингу є:

1) лізингодавець - юридична особа, яка здійснює лізингову діяльність, тобто передачу в лізинг за договором спеціально придбаного для цього майна;

2) лізингоодержувач (користувач) - юридична особа, отримуючи майно у користування за договором лізингу;

3) продавець лізингового майна - підприємство, яке виготовляє машини і обладнання.

Перевага лізингу в порівнянні з іншими способами інвестування полягає в тому, що підприємствам надаються не грошові кошти, контроль за обґрунтованим витраченням який не завжди можливий, а безпосередньо засоби виробництва, необхідні для оновлення та розширення виробничого апарату.

Лізингові операції поділяються на два види.

1. Оперативний лізинг - термін оренди не передбачає повної окупності, орендодавець не покриває свої витрати за рахунок орендних платежів одного орендаря.

2. Фінансовий лізинг - лізинг з повною окупністю. Орендні платежі відшкодовують витрати лізингодавця і забезпечують йому фіксовану прибуток.

Використання лізингової форми інвестування дає можливість підприємствам купувати необхідне устаткування без значних одноразових капітальних затрат. При цьому вигода лізингоодержувача залежить від доходів за новим інвестицій та суми орендних (лізингових) платежів. Лізингові платежі включають в себе:

- суму, яка відшкодовує повну (або близьку до неї) вартість лізингового майна;
- суму, яка виплачується лізингодавцю за кредитні ресурси, використовується ним для придбання майна за договором лізингу;
- комісійна винагорода лізингодавцю;
- суму, яка виплачується за страхування лізингового майна, якщо воно було застраховане лізингодавцем;
- інші витрати лізингодавця, передбачені договором лізингу.

Лізинг надає наступні переваги лізингодавцю:

- розширити номенклатуру продукції, з якою він виступає на внутрішньому і зовнішньому ринку;
- забезпечити реалізацію технічних засобів і надання послуг, продаж яких на інших умовах не вигідна або неможлива;

- підвищувати економічну ефективність зданих в довгострокову оренду машин та обладнання шляхом відбору вигідних контрактів;
- створювати і розширювати коло своїх постійних партнерів, зміцнювати з ними ділові зв'язки, минаючи посередників.

Лізингові операції дають можливість лізингоодержувачу:

- придбати необхідне майно без значних витрат;
- частково усунути ризик втрат, пов'язаний з моральним зносом машин та обладнання;
- знизити оподатковуваний прибуток, так як платежі по лізингу зменшують прибуток до оподаткування, включаються в собівартість продукції;
- в договорі лізингу враховувати особливості діяльності підприємства (сезонність, циклічність виробництва та ін.);
- спрощений висновок лізингового договору порівняно з отриманням кредиту банку, що дуже важливо для малих і середніх підприємств.

Для виробника (постачальника) створюються передумови для зниження витрат на рекламу, вивчення ринку, пошук споживачів. Ці послуги безпосередньо надає лізингодавець, а виробник може сконцентрувати свої ресурси на випуску машин і устаткування [2].

Для використання лізингу у відтворенні основного капіталу машинобудівних підприємств дотримуються таких законодавчо-нормативних актів:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (параграф 5, ст. 292), що визначає сутність лізингу, види лізингу, об'єкти лізингу та особливості регулювання лізингових відносин;
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV (параграф 6, ст. 86-89), що регулює правові відносини лізингової діяльності, визначає предмет договору лізингу, його ризики та відповідальність постачальника;
3. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 №2121-III, що визначає лізинг як послугу, яку може надавати банківська установа;
4. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 № 2664-III, що визначає, що лізинг є фінансовою послугою, а його регулювання здійснює відповідний уповноважений орган з регулювання діяльності фінансових установ;
5. Закони України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.12.1994 № 334/94-ВР та «Про податок на додану вартість» від 03.04.1997 № 168/97-ВР зі змінами і доповненнями, що регулюють правила оподаткування лізингових операцій;
6. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16.12.1997 № 723/97-ВР (нова редакція від 11.12.2003 № 1381-IV), що визначає правові й економічні засади фінансового лізингу;
7. Нормативні документи Держкомфінпослуг України.

Приймаючи рішення про укладення лізингової угоди недостатньо загальної оцінки переваг і недоліків лізингу, що стосується порівняння з іншими варіантами забезпечення підприємства основними фондами. Необхідно розглянути економічну ефективність лізингу.

Економічна ефективність лізингу носить комплексний характер. Вона включає ряд елементів, представлених в табл. 1.

Розрахунок кожного елемента має свої особливості для окремих учасників лізингу в залежності від виду об'єкта, умов договору та інших факторів.

Таблиця 1

Складові елементи економічної ефективності лізингу

Економічна ефективність лізингу	Збільшення прибутку учасників лізингової діяльності
	Збільшення відтворювального процесу оновлення основного капіталу
	Підвищення ефективності використання капіталу учасників лізингової діяльності
	Зниження ступеня ризику шляхом посилення контролю за використанням вкладеного капіталу лізингодавця
	Розширення виробничих можливостей лізингоодержувача
	Підвищення стійкості підприємства та його конкурентоспроможності

Оцінка ефективності - це окремий предмет дослідження. Економічна ефективність лізингу, як і будь-якого виду діяльності, визначається співвідношенням результатів (Р) і витрат (В). Абсолютна порівняння характеризує розмір економічного ефекту (Р-В), а відносне - рівень ефективності (Р / В). Як правило, оцінка ефективності лізингових операцій здійснюється шляхом порівняння результатів лізингу з альтернативними варіантами вирішення проблеми. Проблемою лізингоодержувача практично завжди є отримання можливості експлуатації певного виду майна.

Оцінка ефективності повинна здійснюватися з урахуванням системи оподаткування, прийнятої підприємством системи амортизації та впливу фактора часу на здійснювані платежі.

Для того щоб порівняння варіантів було ефективним, необхідно розробити методичні принципи підготовки інформації та виконання розрахунків. Підготовку та виконання розрахунків можна розділити на кілька етапів [3]:

- 1) вибір оціночного показника та формування критерію оцінки;
- 2) обґрунтування параметрів, що характеризують альтернативні варіанти вирішення проблеми;
- 3) вибір методів порівняння;
- 4) обґрунтування калькуляційної процентної ставки;
- 5) порівняння результатів по варіантах.

Вибір оціночного показника залежить від цілей учасників лізингового договору. Найчастіше метою здійснення лізингової операції вважається збільшення прибутку лізингодавця або лізингоодержувача, підвищення рівня ліквідності відповідного підприємства, зниження податкового тиску, а також інші ефекти. Вибір оціночного показника здійснюється виходячи з його значущості для учасників лізингового договору.

Результати розрахунків значною мірою визначаються об'єктивністю параметрів, що характеризують розвиток аналізує ситуацію. Одним з найважливіших параметрів порівняльних розрахунків є тривалість планового періоду. Відомо, що в інвестиційних розрахунках зміна тривалості періоду може змінювати рішення про доцільність вкладення капіталу. Тому при виконанні порівняльних розрахунків, незалежно від методів оцінки, для всіх альтернатив необхідно встановити однакові тимчасові рамки планування, навіть якщо різноманітні варіанти фінансування мають різні за тривалістю строки договорів. Якщо передбачається залучення позикового капіталу, то плановий період повинен охоплювати термін повернення фінансових ресурсів.

В рамках встановленого періоду необхідно сформувати всі платіжні потоки, що характеризують витрати і доходи, пов'язані із здійсненням лізингової операції. Їх формування відбувається з урахуванням методу амортизації основних фондів, податкових пільг, чинного законодавства з регулювання взаємовідносин учасників договору, джерел фінансування.

У зв'язку з тим, що оцінка ефективності повинна здійснюватися з урахуванням фактору часу, обґрунтованість розрахунків значною мірою залежить від відсоткової ставки на капітал, яку планується використовувати. Вибір рівня відсоткової ставки визначається джерелом погашення зобов'язань. У випадку, коли використовуються власні кошти, процентна ставка встановлюється виходячи з існуючих на підприємстві альтернативних напрямків капіталовкладень. Це може бути процентна ставка, що складається на ринку позикового капіталу, прибутковість альтернативних варіантів реальних інвестицій. У разі використання позикового капіталу для погашення зобов'язань використовується процентна ставка, що характеризує умови отримання фінансових ресурсів. Значення процентної ставки залежить від довгостроковості розрахункового періоду. Якщо при обмежених можливостях виконання плану (3-5 років) процентну ставку можна встановити незмінною на рівні діючої на момент виконання розрахунків, то при охопленні більш довгострокових періодів необхідно здійснювати її коригування з урахуванням прогнозних оцінок ринку капіталу [3].

Висновки: отже, виходячи з усього вищенаведеного можна сказати про те, що в кризовий період лізинг є досить вдалим вирішенням для машинобудівних підприємств які відтворюють свій основний капітал, адже в теперішній час кредитування відтворення основних засобів є досить проблематичним і як раз лізинг є чудовою альтернативою банківському кредитуванню та дієвим інструментом процесу ефективного оновлення основних засобів і технологій машинобудівних підприємств усіх напрямів економічної діяльності.

Також можна відмітити, що лізинг є одним з найпривабливіших способів інвестування у відтворення основного капіталу машинобудівних підприємств. Якщо підприємство використовує лізинг то воно має змогу: - оновити свою матеріально-технічну базу; - здійснювати виплати лізингових платежів з прибутку, що одержується від експлуатації лізингового майна; - зменшити обсяг одночасних вкладень у оновлення обладнання і устаткування; - обирати основні фонди нового якісного рівня.

Література:

1. Грищенко О. Фінансовий лізинг: історія, сучасність та перспективи розвитку // Юридичний журнал. – 2006. – № 3. – 69с.
2. Попова Р.Г., Самонова И.Н. Добросердова И.И. Финансы предприятий. 2 изд. – СПб.: Питер, 2010. – 209 с.: – (Серия «завтра экзамен»).
3. Кленин О.В. Усовершенствование механизма воспроизводства основного капитала промышленных предприятий, Дис., 2006.